

MORES MUZEJS

“Kalna Kaņēni”, Mores pag.,
Siguldas novads, LV - 2170,
e-pasts: info@moresmuzejs.lv
www.moresmuzejs.lv
atrašanās vietas ģeogrāfiskās koordinātes: 57°04'46"N
25°03'42"E

MUZEJS ATVĒRTS APMEKLĒTĀJIEM:

Vasaras periodā: 10.00 - 17.00
No novembra līdz aprīlim pēc
iepriekšēja pieteikuma pa tālruniem:
+371 26699694

TUVĀKIE TŪRISMA OBJEKTI:

- Safari parks More (briežu dārzs), “Saulstari”, tel.: +371 29444662 www.safariparks.lv
- Mini Zoo “Salmiņi” tel.: +371 29146176 www.minizoosalmini.lv
- Mālpils muiža Tel. +371 67102555 www.malpilsmuiža.lv
- Vienkoču parks (Līgatnē) tel.: +371 29329065 www.vienkoci.lv
- Padomju slepenais bunkurs (Līgatnē) tel.: +371 26467747 www.bunkurs.lv

Izddevuma saturu veidoja biedrība „Mores muzejs”,
D.Segliņas mākslinieciskais noformējums,
izdots ar Siguldas novada domes
finansiālu atbalstu.

© Biedrība “Mores Muzejs” 2015 (3)

S!
SIGULDA AIZRAUJ
www.sigulda.lv

APSKATES OBJEKTI MORES PAGASTĀ

SARKANĀS ARMIJAS KARAVĪRU BRĀĻU KAPI

Mores centrā galvenās ielas malā atrodas Sarkanās armijas karavīru Brāļu kapi, kur apbedīti ap 2 000 Mores kaujās kritušo karavīru. Kapu ansamblis veidots divas reizes. 1974. gadā labiekārtots kapu ansamblis un atklāts tēlnieces Grīslas veidotais piemineklis.

MORES MUZEJS „KALNA KAŅĒNOS”

Tuvojoties Mores muzejam vispirms uzmanību piesaista Sarkanās armijas tanks T-34, kurš Padomju varas laikā bija izstādīts Ērgļu pilsētas centrā, bet kopš 2006. gada ieņem centrālo vietu muzeja brīvdabas ekspozīcijā. Šeit ir apskatāmas dažas Sarkanās armijas kara laiku un pēckara tehnikas vienības, vācu virszemes bunkurs, karavīru virtuves katls, u.c.

Pirmo ekspozīciju 2002.gadā uzstādīja bijušie latviešu leģionāri – Daugavas Vanagu Latvijā Siguldas centra nodaļas biedri, aizsākot realizēt R.Kovtunenko ideju par Mores kauju muzeja veidošanu. Muzeja ekspozīciju turpināja papildināt ar dāvinājumiem visa Latvijas tauta, godinot 2.pasaules karā karojošos un dzīvību zaudējušos karavīrus. Rūpes par muzeja uzturēšanu brīvprātīgi uzņēmas sabiedriskā labuma biedrība „Mores muzejs”. Ar Eiropas Savienības līdzekļiem ir panākta ievērojama muzeja un ekspozīciju kvalitātes izaugsme.

Pirmā stāva ekspozīcijas aptver 2.pasaules kara tēmu. Ekspozīcijas muzeja ekspozīcijās notiek gida pavadībā, stāstot par notikumiem vienā un otrā frontes pusē, apliecinot to ar uzskatāmiem eksponātiem un balstoties uz aculiecinieku atmiņām.

Otrā stāvā apkopoti māj-saimniecības un amatniecības priekšmeti, novada amatnieku darinājumu izstādes un īpaši suvenīri.

Muzeja teritorijā izvietotajās palīgbūvēs apmeklētājiem tiek piedāvāta iespēja piedalīties pasākumos, izmantot vietu aizaidam, zona sportiskām aktivitātēm un atpūtai ģimenēm ar bērniem.

LATVIEŠU LEĢIONĀRU BRĀĻU KAPI

Mores pagastā Siguldas-Mores ceļa malā pie Roznēnu ozola atrodas Latviešu leģiona karavīru Brāļu kapi.

Šeit atdusas 117 karavīri, kas krituši Mores kaujās 1944.gadā no 25.septembra līdz 6.oktobrim.

Brāļu kapus sāka iekārtot 1988.gada vasarā organizācijas Daugavas Vanagi Latvijā Siguldas centra nodaļas aktīvistu kopā ar pašvaldību. Tika apzinātas karavīru apbedījumu vietas un veikta pārapbedīšana.

Tēlnieka Andreja Jansona izgatavoto pieminekli atklāja 1990.g. 11.novembrī. Piemiņas akmeni tēlniekam nācās izgatavot divreiz, jo pirmo 1990.g. 5.decembrī uzspridzināja padomju milicijas specvienības OMON kaujinieki.

Brāļu kapu labiekārtošana tika pabeigta līdz 1995. gadam.

Katru gadu septembra pēdējā sestdienā notiek kritušo karavīru piemiņas brīdis.

LV

MORES KAUVU PIEMIŅAS VIETĀS

Es ticēju-Tēvzeme brīva reiz kļūs...

2. PASAULES KARŠ LATVIJAS TERITORIJĀ

Sākoties 2.pasaules karam, Latvija izsludināja neitralitāti. Tas neglāba no Latvijas valstiskuma zaudēšanas. Pirms kara 1939. gada 23. augustā divas lielvaras – staļiniskā Padomju Savienība un hitleriskā Vācija ar Molotova – Ribentropa pakta slepeno papildprotokolu bija iekļāvušas Baltijas valstis padomju interešu sfērā. Tam sekoja Sarkanās armijas ievešana Latvijā, valdības maiņa un Latvijas Republikas iekļaušana Padomju Savienības sastāvā. Sākās terors pret tautu un deportācijas. Viena gada laikā nogalināja, arestēja vai deportēja 26 000 Latvijas pilsoņu.

1941. gada 22. jūnijā sākās Vācijas un Padomju Savienības karš. Kara darbība Latvijas teritorijā beidzās 8. jūlijā un sākās vācu okupācijas gadi. Padomju okupācijas terora skartie iesaistījās vācu pusē brīvprātīgajās policijas vienībās, lai cīnītos pret boļševismu. Arī vācu okupācijas vara neļāva piepildīties cerībām par Latvijas valsts atjaunošanu un turpināja Latvijas iedzīvotāju iznīcināšanu.

1943. gadā 10. februārī Hitlers izdeva pavēli par Latviešu leģiona formēšanu un iesauca Vācu armijā Latvijas teritorijā dzīvojošos pilsoņus rupji pārkāpjot starptautiskos likumus. Izveidotās Latviešu leģiona 15. un 19. grenadieru divīzijas izvietoja smagākajos frontes sektoros kaujās pie Ļeņingradas, Velikajas, u.c.

Latvijas iedzīvotājus iesauca gan vācu armijā, gan Sarkanajā armijā, un nācās karot abās frontes pusēs.

2.pasaules karā piedalījās vairāk kā 200 000 latviešu karavīru, puse no viņiem atstāja dzīvības kara laukos. Ap 265 000 iedzīvotāju devās trimdā uz rietumiem, bet daudzi desmiti tūkstoši latviešu tika represēti un izvesti austrumu virzienā.

Karam beidzoties, Latvija neatguva valstisko neatkarību.

Mores kauju piemiņas parks ir izveidots Mores centrā, vietā, kur 1944. gada septembra beigās smagas kaujas izcīnīja Latviešu leģiona 19.grenadieru divīzijas 44. pulka 1.rotas karavīri. Mores kauju norisi savā grāmatā „Mores kauja” ir aprakstījis 1.rotas komandieris virsleitnants Rolands Kovtuņenko.

Skolā atradās rotas komandpunkts, bet nedaudz tālāk bija iepriekš sagatavotās kauju pozīcijas – Siguldas aizsardzības līnijas ierakumi, bunkuri, dzelonstieplu žogi, mīnu lauki. Aizmuguri piesedza mežs. Siguldas aizsardzības līnija bija viena no visrūpīgāk veidotām pozīcijām vācu karaspēka atkāpšanās laikā Latvijā. Kara laika ierakumu fragmentus un bunkuru vietas var apskatīt tādus, kā tie saglabājušies gadu ritumā.

Mežā, klajā lauka otrā pusē, Sarkanā armija ieņēma pozīcijas, no kurām nāca uzbrukumā.

Ceļu krustojumā More-Nītaure-Līgatne ar Daugavas Vanagu Toronto nodaļas atbalstu 1992. gada 10. novembrī atklāja pieminekli Mores kauju atcerei. Piemiņas akmeni veidoja tēlnieks H.Sprincis.

Parkā Memoriālās plāksnes granītā iekalti 186 Mores kaujās kritušo un bez vēsts pazdušo karavīru vārdi. Akmenī kalts krusts veltīts karavīriem, kas vēl joprojām guļ kaujas laukā. Mores kaujās piedalījās ap 11 000 latviešu leģionāru, ievainojumus guva vairāk kā 650 karavīru.

MORES KAUVU PIEMIŅAS PARKS

Apzīmējumi:

- i** informācijas punkts
- P** auto stāvvietā
- atpūtas vieta
- wc** tualete
- ierakumi
- ierakumi (vēsturiski)
- dzelonstieplu aizsargjosla
- dzelonstieplu aizsargjosla (vēsturiski)
- mīnu lauks (vēsturiski)
- sarkanās armijas uzbrukums
- taciņa
- vecu bunkuru vietas

MORES KAUVAS

1944. gada septembrī Sarkanā armija izvērsa kara darbību Baltijas virzienā ar mērķi sašķelt un iznīcināt vācu armijas grupējumu „Nord”.

Sarkanās armijas uzbrukums virzienā – Nītaure - Sigulda - Saulkrasti - Rīga - 25. septembrī sasniedza Mores pagastā vāciešu izbūvēto Siguldas aizsardzības līniju. Mores pagastā vācu ierakumos 10 km garumā cīnījās gandrīz tikai Latviešu leģiona 19.divīzijas karavīri. Piecas dienas norisinājās spēcīgas kaujas. Ienaids uzbruka ar desmitkārtīgu skaitlisko pārspēku. 9 sarkanarmiešu bataljoni tika raidīti uz divu rotu izsargātām pozīcijām Mores centrā, uzbrukumus atbalstīja artilērija, aviācija un tanki. Ar prettanku dūrēm leģionāri iznīcināja 4 tankus. Pie trūkstot artilērijai šāviņu, latviešu leģionāriem nācās divas diennaktis savas pozīcijas aizstāvēt nepārtrauktās un ārkārtīgi smagās tuvcīņās.

Sarkanās armijas 28. septembra pievakares pārrāvumu pie Kārtūziem sīva kaujā likvidēja nākamajā rītā. Krita daudz sarkanarmiešu un viņu pulka komandieris. Turpmākie uzbrukumi kļuva vājāki un 30. septembrī Mores kaujas bija noslēgušās. Latviešu leģionāri savā zemē kaujas uzdevumu bija izpildījuši – pretinieks apstādināts.

Naktī no 5.uz 6.oktobri pēc vācu virspavēlniecības pavēles leģionāri atstāja Siguldas aizsardzības pozīcijas. 6.oktobrī Sarkanā armija, saņēmusi papildspēkus, uzbrukumā ieņēma tukšos Mores ierakumus.

Mores kauju pamatoti varam nosaukt par pēdējo Rīgas aizstāvēšanas kauju Vidzemes pusē. Latviešu karavīra Tēvzemes mīlestība un varonība aizkavēja Sarkanās armijas pēkšņu izlaušanos uz Rīgu un novērsa vācu 18.armijas karaspēka ielenkumu Ziemeļvidzemē un Igaunijā, nodrošināja nepieredzēta apjoma armijas un civiliedzīvotāju evakuāciju. Vācu karaspēks šo kauju laikā Rīgu bija atstājis, un Sarkanā armija to ieņēma bez cīņas. Rezultātā Rīga netika sagrauta.